

FÓKUSZ

Alice Georgescu

MARGINÁLIÁK

A mikor azt kérték tőlem, hogy írjak pár szót az erdélyi magyar színházról, azt gondoltam, könnyű dolgom lesz: elég hosszú ideje követem már – kritikusként, de különböző szakmai zsűri tagjaként, válogatóként is a Románia határain belül létrejött előadások közt – a magyar nyelvű színjátszást. Láttam előadásokat, megismertem színészeket, rendezőket és díszlettervezőket, akik ebben a közegben dolgoznak – nem lesz hát nehéz, gondoltam, elmondani a véleményem a témáról. Mégis, ahogy nekifogtam az írásnak, rögtön rájöttem, hogy valójában egyáltalán nincs könnyű dolgom. Miért?

Azon egyszerű oknál fogva, hogy a romániai magyar színház (hogy a Bánságot se hagyjuk ki!) nem egy általános, absztrakt, önmagával mindig azonos fogalom, amelyet két-három szóval jellemezni lehetne, hasonlóan ahhoz, ahogy egy nemzetet sem lehet, legyen bármennyire egy(séges) és homogén is, meghatározni egyetlen mondatban. Persze, sokszor szoktuk mondani azt, hogy „az olaszok harsányak”, „a spanyolok büszkék”, „az oroszok iszákosak”, de a valóságban (és ezt különben mind tudjuk), vannak nagyon is visszafogott olaszok, nagyon is szerény spanyolok és tökéletesen absztinens oroszok. Röviden: vajon mi a közös, leszámítva a nyelvet, amelyen kifejezik magukat, a Kolozsvári Állami Magyar Színházban és a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színházban, a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulatában és a gyergyószentmiklósi Figura Stúdió Színház társulatában, a sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színházban és a temesvári Csiky Gergely Állami Magyar Színházban, a nagyváradi Szigligeti Színházban és a csíkszeredai Csíki Játékszínben? (A felsorolás, tudom, nem teljes.) Kétségtől érdekes lenne ezt tanulmányozni, de attól félek, ehhez egy doktori disszertáció terjedelme se lenne elég.

Megpróbálva mégis válaszolni a kérdésre, azt hiszem, hogy a számtalan – méretbeli, a közösségbeli státust, stílust, repertoárt stb. illető – különbségen túl, amelyek a romániai magyar nyelvű színházakat éppoly eltérővé teszik egymáshoz képest, mint bármely más ország vagy nyelv színházait, nos, létezik egy jellemvonás, amely mégis egyesíti és egyben megkülönbözteti őt másból élő „testvéreitől”: az a tény, hogy két – nyelv, vallás, hagyomány és szokásrendszer tekintetében – ennyire különböző civilizáció határán élve, mint amilyen a magyar és a román, az éltető nedveit egyidejűleg két ennyire tisztán sajátos talajból nyerve, esztétikai arculatukban eredetien olvasztották egybe mindkét kultúra pozitív elemeit (és olykor sajnos valamennyire a negatívakat is). Nem csoda ezért, hogy a „mi” magyar színházainkat a művészi fegyelmezottségük és a színészek alapos zenei és koreografikus képzettsége miatt csodálják Romániában, Magyarországon pedig a játék szabadsága és a *mise-en-scène* metaforikus dimenziói miatt. Marginálisnak lenni – még ha csak földrajzi értelemben is – azt jelenti, hogy nemcsak hátrányaid vannak, hanem olykor gyönyörű előnyeid is.

Fordította: Varga Anikó